

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Kanta-Hämeen hyvinvointialue arvioi, että ehdotus on osittain kannatettava.

Esityksen yleiset tavoitteet ovat oikeansuuntaisia, ja esitys onnistuu palauttamaan sosiaalityötä ja -ohjausta sosiaalityön ydintehtävän äärelle. Eryteisesti muutos mahdollistaa asiantuntijatyön kehittämistä kohti rinnalla kulkevaa sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta, konkreettista tukea ja sosiaalihuollon ydintä. On kannatettavaa, että painopiste siirtyy henkilön tilanteen ymmärtämiseen ja kohtaavaan, ammatilliseen työhön. Tämä on oikea kehityssuunta, vaikka samanaikaisesti hyvinvointialueen näkökulmasta huolestuttavaa on resurssien ja rahoituksen riittävyys tämän toteuttamiseen. Uudistus näyttäytyy näin osin ristiriitaisena: asiakastyön vaatimukset kasvavat, mutta taloudelliset edellytykset heikkenevät. Uudistusta ei siten ole hyvinvointialueen näkökulmasta mahdollista toteuttaa säästötoimenpiteenä, jollaiseksi se on tarkoitettu.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää huolensa toimeenpanoon liittyvistä riskeistä, jotka liittyvät hyvinvointialueen rahoituksen vähenemiseen yhdistettynä toimintaympäristön muihin muutoksiin, jollaisia ovat esimerkiksi sosiaaliturvaan viime vuosien aikana tehdyt heikennykset ja niiden vaikutukset ihmisten elämäntilanteisiin ja sosiaalihuollon tarpeisiin.

Ennen lakiehdotuksen etenemistä, tulee hankkia tarkemmat arviot lakiesityksen resurssivaikutuksista ja oletetuista asukas- ja asiakasvaikutuksista erityisesti siirryttäessä pois

sosiaalihuollon erityislakien (erityisesti vammaispalvelulain ja lastensuojelulain) soveltamisesta ja soveltamaan sosiaalihuoltolain yleisluontoisia säädöksiä.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Ehdotukset tukevat tavoitetta sosiaalihuollon vahvistamisesta oikea-aikaiseen tuen tarpeiden tunnistamiseen ja vastaamiseen.

Työskentelyn kohdentaminen arvioinnista konkreettiseen tuen antamiseen ja työskentelyyn ovat tarkoituksenmukaisia muutoksia. Tavoitteiden ja säästöjen toteutumista haastaa kuitenkin lyhyt toimeenpano-aika ja taloudelliset vaikutukset, jotka eivät ole Kanta-Hämeen hyvinvointialueen arvion mukaan kaikilta osin saavutettavissa olevia ehdotetuilla muutoksilla.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää kannatettavana, että säännöksellä täsmennetään erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan määrittelyä siten, että se koskee lähtökohtaisesti sosiaalihuollon asiakkaita, joiden sosiaalihuollon saaminen ja käyttäminen voivat vaarantua heidän olosuhteidensa vuoksi. Hyvinvointialue pitää myös tärkeänä, että säännöksessä korostetaan erityisen tuen merkitystä. Nykytilassa hyvinvointialueen arvion mukaan varsin paljon on keskitytty siihen, kuka on erityistä tukea tarvitseva henkilö, mutta vähemmän siihen, millaista tukea asiakas tarvitsee.

Säännösmuotoilu on edelleen hyvin tulkinnanvarainen sekä erityistä tukea tarvitsevan sosiaalihuollon asiakkaan että erityistä tukea tarvitsevan lapsen osalta. Kanta-Hämeen hyvinvointialue arvioi, että erityistä tukea tarvitsevan lapsen käsitteistö on keinotekoinen, ja sitä on erityisen vaikea erottaa lastensuojelulain uudistamisessa tarkoitetuista lastensuojelun asiakkaana olevasta lapsesta. Määrittely ei Kanta-Hämeen hyvinvointialueen arvion mukaan paranna tai selkeytä nykytilaa.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen näkökulmasta ensisijaisesti sovellettavan lainsäädännön ja asiakkuuden tulisi määräytyä suojelun tarpeen perusteella, ei sen mukaan, minkä lainsäädännön nojalla yksittäinen palvelu myönnetään. Tällä hyvinvointialue tarkoittaa sitä, että ei voida ajatella, että nykyiset tehostetun perhetyön asiakkaat kategorisesti siirretään sosiaalihuoltolain mukaiseen asiakkuuteen, koska lähtökohtana pitää olla arvio lapsen suojelun tai tuen tarpeesta (ovatko lapset lastensuojeluasiakkuudessa vai sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa). Tästä näkökulmasta taloudellisista vaikutuksista tehty arvio siitä, mikä säästö syntyy, kun tehostetun perhetyön nykyisiä asiakkaita siirretään sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin, ei ole uskottava tai realistinen.

Esityksen perusideana on päästä eroon sosiaalihuoltoon juurtuneesta palvelukeskeisyydestä, minkä vuoksi on sen tavoitteisiinkin nähden ristiriitaista, että asiakkuuksia siirrettäisiin yksittäisen palvelun perusteella sen sijaan, että ensisijaisesti sovellettavan lainsäädännön määrittäisi asiakaslapsen tarve. Tämän nykyiseen esitykseen liittyvän haasteen ratkaisisi, mikäli lastensuojelun avohuolto kokonaisuudessaan siirrettäisiin aiemmin lastensuojelulain valmistelussa esitetyn mukaisesti sosiaalihuoltolain piiriin, jolloin varhaisempaa perustason tukea ja suojelutehtävää voitaisiin hoitaa joustavasti lapsen ja perheen tarpeiden mukaisesti ja kohdentaa nykyistä perhesosiaalityön ja lastensuojelun osaamista tilanteen haastavuudenkin perusteella.

Hyvinvointialue pitää myönteisenä, että erityisen tuen tarpeessa olevan asiakkaan kynnys asettuu esityksen mukaan melko korkealle. Kannatettavana hyvinvointialue pitää myös sitä, että erityistä tukea tarvitsevana asiakkaana ei pidettäisi henkilöä, jonka tuen tarve liittyy korkeaan ikään. Tärkeää on kuitenkin huolehtia, että ikääntyneet saavat tarvitsemansa palvelut, ja heillä on käytettävissä sosiaalityöntekijän työpanos, kun heidän mahdollisuutensa käyttää ja saada sosiaalihuoltoa vaarantuvat muista kuin ikääntymisestä liittyvistä syistä.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Hyvinvoinnin edistäminen poikkihallinnollisena työnä on tarpeellista. On kannatettavaa, että hyvinvoinnin edistämistyön merkitystä korostetaan ja sen toteuttamista selkeytetään. Esityksestä ilmenee tarkoituksenmukaisella tavalla hyvinvointialueen rooli antaa neuvontaa ja ohjausta erityisesti henkilöille, joiden elinoloihin tai elämäntilanteeseen liittyy erityisiä hyvinvointia uhkaavia tekijöitä.

Nykyisestä sosiaalihuoltolaista ehdotetaan kumottavaksi pykälät 7a § (mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö), 8 § (erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen) ja 9 § (lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen), ja tilalle tulisi uusi 10a § (hyvinvoinnin edistäminen). Kanta-Hämeen hyvinvointialue arvioi, että lakiin tulee sisällyttää nykyisen lain sisällöt 7a §, 8 § sekä 9 § uuteen 10 a §:ään.

Yhteiskunnalliset ilmiöt kuten tuloköyhyyden lisääntyminen lisäävät lapsiperheiden sosiaalihuollon tuen tarpeita ja heikentävät aikuisten työ- ja toimintakykyä. Tästä näkökulmasta mielenterveystyön ja ehkäisevän päihdetyön tarpeen korostaminen on erityisen tärkeää, ja nykyinen muotoilu voi olla yleinen edistääkseen niiden toteuttamista. Ehkäisevän päihdetyön säännöksen poistaminen hämärtää ja häivyttää sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen jo ennestään hyvinvointialueilla kaventunutta tehtävää päihde- ja riippuvuustyön kokonaisuudessa.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen vahvistaminen ammatillisena asiantuntijatyönä on kannatettavaa, mutta ehdotukset eivät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen näkökulmasta näyttäyty vähenevillä resursseilla toteutettavissa olevilta.

Esityksessä painotetaan sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan oman työskentelyn ensisijaisuutta. Tämä edellyttää, että sosiaalityöntekijälle ja sosiaaliohjaajalle määritellyjä muita tehtäviä vähennetään lainsäädännössä siten, että sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien on tosiasiasa mahdollista keskittyä asiakkaiden kanssa työskentelyyn.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää kuitenkin merkityksellisenä esityksen lähtökohtaa siitä, että asiakkaat hyötyvät nimenomaan rinnalla kulkevasta ja toiminnallisesta sosiaalihuollon tuesta.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Perhetyön, tehostetun perhetyön ja perhekuntoutuksen kokoaminen yhdeksi palveluksi on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Kasvatus- ja perheneuvonnan kokoaminen samaan kokonaisuuteen vaatii enemmän tarkastelua ja kansallista ohjausta. Riskinä esityksessä on, että uusi lapsiperhepalvelu muodostaa epätasmalliseksi kokonaispalveluksi eikä lopulta selkeytä tai joustavoita palvelun järjestämistä asiakkaan tuen tarpeiden mukaisesti. Mikäli säännös tulisi voimaan tällaisenaan, tarvittaisiin kansallista toimeenpanon tukea siihen, miten säännöstä tulisi käytännössä soveltaa.

Tukea tarjoavien palveluiden kokoaminen saman lainkohdan alle selkeyttää tilannetta asiakkaan näkökulmasta, poistaa palveluiden välillä olevia mahdollisia raja-aitoja, vähentää tarvetta toistuviin ja päällekkäisiin arviointeihin ja vähentää ammattilaisten tekemää päällekkäistä työtä.

Hyvinvointialueella on havaittu, että perhekuntoutuksen ja ehdotetun lapsiperhepalvelun (entinen tehostettu perhetyö) raja on joissakin tilanteissa olematon. Palvelu voi vaihtua raskaasta kevyempään hyvin lyhyellä aikajänteellä. Tästä näkökulmasta perhekuntoutuksesta kokonaisuudessaan voitaisiin säätää sosiaalihuoltolaissa, jolloin lapsi olisi sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa. Palvelun tavoitteena toteutustavasta riippumatta on koko perheen kuntoutuminen. Lapsiperheiden kotipalvelu olisi voitu myös sisällyttää osaksi lapsiperhepalvelua.

Säästötavoitteissa tulee ottaa huomioon, että kasvatus- ja perheneuvontaan liittyvää perustason mielenterveystyötä on jatkossakin hyvinvointialueiden tarpeellista toteuttaa, koska tämä on lähtökohtaisesti edellytys erityistason psykiatrian palveluihin pääsemiselle. Samoin lasten ja nuorten

neuropsykiatristen häiriöiden diagnostiikkaa ja arviointia tehdään kasvatus- ja perheneuvonnassa erityisesti psykologien toimesta. Jos säästöjen ajatellaan syntyvät esimerkiksi psykologien vähentymisestä, siirtyy psykologien tutkimusten tekeminen terveydenhuoltoon ja siellä mahdollisesti erikoissairaanhoidon.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Kanta-Hämeen hyvinvointialue ilmaisee huolensa erityisesti palveluun liittyvän kustannusarvion näkökulmasta: tilannetta on kuvattu vuoden 2024 ja 2025 tietojen mukaan, mutta todellisuus kuntouttavan työtoiminnan osalta on aivan erilainen, kun palvelut ovat jo merkittävästi vähentyneet. Kaikkinensa taloudelliset laskelmat olivat hyvin vaikeat hahmottaa ja tunnistaa/arvioida säästöjen konkretisoituminen ja vaikutukset palveluihin jatkossa.

Työikäisten määritelmäksi asetettu 15–75 vuotta tulisi muuttamaan merkittävästi nykyistä työikäisten sosiaalipalvelujen kohderyhmää ja asettaa palvelulle hyvin erilaisia ja uusia tavoitteita, eli lisää vaatimuksia nykytilanteeseen verrattuna. Työllisyysalueilta ohjaaminen tuen tarpeen arviointiin tulee lisäämään merkittävästi tuen tarpeen arviointeja ja supistuvalla resurssilla (rahoituksella) on riskinä, että se ruuhkauttaa kokonaisuudessaan sosiaalihuollon alkuvaiheen työskentelyä ja oikea-aikaisuus ei toteudu.

Kokonaisuutena riskinä on, että esityksessä oletettu merkittävää asiakasmäärän väheneminen ei toteudu, koska samanaikaisesti uusi palvelu: 1) perusteluihin kirjattuna laajentaa kohderyhmää yhtäkkisesti (ikäraja 15–75 v.), 2) madaltaa ohjautumiskynnystä/laajentaa kohderyhmää etuussidonnaisuuden poistuessa ja 3) kytkeytyy työttömyysturvan velvoitteiden purkamiseen hyvin kevyellä osallistumismäärällä (yksi kerta viikossa kuuden kalenteriviikon ajalta purkaa työssäoloelvoitteen). Kanta-Hämeen hyvinvointialueen arvion mukaan nämä tekijät pikemminkin voivat lisätä palvelun kysyntää yhdistyneenä kiristyneeseen työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään kuin vähentävät sitä.

Erityisesti kysyntää voi lisätä ehdotus siitä, että työllisyysalueet voisivat itsenäisesti ohjata sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arviointiin niitä työttömiä henkilöitä, joiden he arvioivat hyötyvän toimintakyvyn ja osallisuuden tuesta.

Palvelun sisältö on kuvattu hyvin väljällä tasolla eikä velvoittavuuden, vapaaehtoisuuden ja seuraamusten suhde ole selkeä. Koska kuuden viikon osallistuminen palveluun täyttää työssäoloehdon, olisi osallistumisella perusteltua olla vaikutuksia myös toimeentulotuen perusosan alentamiseen päättämiseen.

Siirtymäsäännöksessä ei ole mainintaa kuntouttavan työtoiminnan palveluista, jos se sisältyy monialaisen suunnitelmaan. On maininta vain, että lain voimaantulon jälkeen ei laadittaisi uusia aktivointisuunnitelmia eikä päivitetäisi olemassa olevia aktivointisuunnitelmia. Tämä tarkoittaisi myös, että kuntouttavaan työtoimintaan ei enää ohjattaisi uusia asiakkaita. Aktivointisuunnitelmien lisäksi tämä pitäisi ulottaa myös monialaisiin suunnitelmiin.

Palvelun räätälöinti yksilöllisesti on Kanta-Hämeen hyvinvointialueen näkökulmasta kannatettava muutos. Se mahdollistaa joustavasti myös muutoksia palveluun tarpeiden muuttuessa.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Lakiesityksessä tulisi selkeyttää henkilökohtaisen keskustelun merkitystä jo alkuvaiheen neuvonnassa ja ohjauksessa, ennen sosiaalihuollon asiakkuuden käynnistymistä ja tuen tarpeen arvioinnin aloittamista. Alkuvaiheen neuvonnan ja ohjauksen vahvistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Terveystuon ammatillisen osaamisen hyödyntäminen ohjauksessa ja neuvonnassa sekä tuen tarpeen arvioinnissa on kuitenkin varmistettava.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että esimerkiksi ikääntyneiden asiakkaiden osalta tarkoituksenmukaista ei ole, että sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta tulisi tarjota ensisijaisina keinoina ikääntymisestä aiheutuvien tuen tarpeiden ratkaisemiseksi, jos nämä tarpeet liittyvät ensisijaisesti hoivaan.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Monialaisen yhteistyön roolia ja läheisverkoston kartoittamista tulisi korostaa jo henkilökohtaisen keskustelun vaiheessa. Tämä mahdollistaisi tuen tarpeiden tunnistamisen varhaisemmassa vaiheessa ja ehkäisi palveluiden ulkopuolelle jäämistä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää lähtökohtaisesti kannatettavana, että omatyöntekijä pitäisi nimetä vain, jos se on asiakkaan tuen tarpeisiin vastaamisen kannalta tarpeellista. Tämä keventäisi

hyvinvointialueen hallinnollista taakkaa erityisesti episodisten ja lyhytaikaisten asiakkuuksien osalta: osalle asiakkaista riittää esimerkiksi asiointi ohjaus- ja neuvontapalveluissa tai jokin yksittäinen lyhytaikainen palvelu. Tähän liittyy kuitenkin toimeenpanon riskejä, sillä säännöllistä sosiaalihuollon tukea saavilla asiakkailla on useimmiten tarve pysyvään vastuutyöntekijään eli omatyöntekijään.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue arvioi, ettei asiakassuunnitelmien laatimisvelvollisuuden vähentämisestä vapaudu siinä määrin työaikaa tai resursseja, että esityksessä arvioidut kustannussäästöt voisi syntyä. Henkilötyövuosia vähentävää vaikutusta ei synny samassa suhteessa vaan pikemminkin kyse on resurssin kohdentamisesta paremmin.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Asiakkaan tilanne ei Kanta-Hämeen hyvinvointialueen arvion mukaan helpotu teknisellä muutoksella lastensuojelulain piiristä sosiaalihuoltolain alaiseen toimintaan. Tässä korostuu uudistuvan lainsäädännön onnistunut toimeenpano ja johtaminen, jotta mitoitus tuottaa todellista hyötyä asiakkaalle. Edelleen Kanta-Hämeen hyvinvointialue huomauttaa, että erityistä tukea tarvitsevan lapsen määritelmää tulisi selkeyttää. Sillä, ketkä tulkitaan erityistä tukea tarvitseviksi lapsiksi, on erityisen merkittäviä vaikutuksia sosiaalihuollon kustannuksiin. Jos säännös ohjaa hyvin väljään tulkintaan, on sillä kustannuksia huomattavasti lisäävää vaikutus.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Hyvinvointialue pitää kuitenkin esitystä osin haastavana toimeenpantavaksi, koska sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät painottuvat vahvasti rakenteellisiin ja koordinoiviin rooleihin. Tällöin on olemassa riski, ettei sosiaalityöntekijälle jää riittäviä edellytyksiä toteuttaa asiakkaiden kanssa tehtävää tavoitteellista lähityötä, joka kuitenkin esityksessä tunnustetaan sosiaalihuollon ydintehtäväksi ja joka on sosiaalityön vaikuttavuuden ja muutostyön keskeinen osa. Tätä yhdyspintaa olisi tarpeen selkeyttää viimeistään toimeenpanovaiheessa. Toimeenpanoa haastaa myös se, että säännöksessä esitetyt sisällöt ovat tulkinnanvaraisia ja kontekstiin sidottuja. Sosiaalityöntekijän erityisiin tehtäviin sisältyy hyvinvointialueen näkemyksen mukaan ristiriita, joka liittyy kohtaavan ja suhdeperustaisen sosiaalityön toteuttamisen tavoitteluun sekä sosiaalityöntekijä erityisiin tehtäviin, jotka vaikuttavat luonteeltaan osin myös välittömästä asiakastyöstä kauempana olevilta koordinointi- ja erityisasiantuntijatehtäviltä.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan roolin määrittely vahvistaa sosiaalihuollon kehittämisen, laillisuuteen, laatuun ja integraatioon liittyviä vastuita hyvinvointialueella.

Säännös tukee ja vahvistaa sosiaalihuollon johtamista tasavertaisena terveydenhuollon rinnalla. Säännös on kannatettava, esitys selkeä ja toteutettavissa oleva.

Hyvinvointialueella tulee kuitenkin olla mahdollisuus päättää itsenäisesti tehtävän järjestämisestä organisaatiossa. Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan tulee voida toimia myös palvelutuotannosta vastaavana tai siitä riippumattomana viranhaltijana hyvinvointialueiden tarpeiden mukaisesti.

Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan tehtävässä on kysymys erityisesti sosiaalihuollon sisällöllisestä, ammatillisesta ja laadullisesta johtamisesta eikä hallinnollisesta tai esimiestyypisestä johtamisesta.

Säännöksen soveltamisessa on tärkeää, ettei se johda tulkintaan, jossa sosiaalihuollosta vastaavalle viranhaltijalle muodostuu automaattisesti operatiivinen linjajohtamisvastuu koko sosiaalihuollosta, ellei hyvinvointialue näin erikseen päättä. Tavoitteet voidaan saavuttaa useilla erilaisilla organisaatio- ja johtamismalleilla hyvinvointialueiden itsehallintoa kunnioittaen.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo lisäksi, että sosiaalihuollosta vastaavalta viranhaltijalta tulisi edellyttää sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaista sosiaalityöntekijän kelpoisuutta.”

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Kirjaamisveloitteiden keventäminen on hyvinvointialueen näkökulmasta erittäin kannatettavaa. Kanta-Hämeen hyvinvointialue arvioi, ettei kirjaamisen keventäminen tule kuitenkaan johtamaan esityksessä arvioituihin säästöihin, koska samanaikaisesti työntekijöiden resurssia halutaan kohdentaa asiakkaiden muutos- ja tukityöhön.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Asiakasmaksuihin kohdennettavien muutosten osalta on huomioitava, että tulee yhä enemmän ihmisiä, joiden asiakasmaksuja tulee alentaa tai asiakasmaksuista vapauttaa. Asiakasmaksualennus ja -vapautuspäätösten tekeminen vie työaikaa ja resursseja. Tämä lisätyö tulisi huomioida taloudellisia vaikutuksia koskevassa laskelmassa. Asiakasmaksualennus- ja -vapautushakemusten määrään niitä kasvattavasti vaikuttavat myös sosiaaliturvaetuuksiin viime vuosien aikana tehdyt leikkaukset sekä terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset. Mahdollisten asiakasmaksukorotusten ei tule vähentää hyvinvointialueiden rahoitusta.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

Sosiaalihuoltolain nykyisen 29 a §:n 1 momentin kumoaminen on kannatettava. Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden tiivis yhteistyö terveydenhuollon päivystyksen kanssa on tärkeää, mutta tämä antaa hyvinvointialueelle mahdollisuuden organisoida työn tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kanta-Hämeen hyvinvointialue pitää kannatettavana lastenvalvojan tehtävänkuvan kokoamista yhteen pykälään. Lapsen edun näkökulman painottaminen lastenvalvojan tehtävässä muodostaa sopimuksen laatimisesta tulee prosessi yhden asiointikäynnin sijaan ja korostaa lapsen osallisuutta prosessissa. Tämä on lähtökohtaisesti kannatettavaa.

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Säästötavoite on hyvinvointialueen arvion mukaan epärealistinen. Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan avoimeksi jää, mistä tosiasialliset säästöt tulevat. Esimerkiksi kirjaamiseen liittyvillä muutoksilla ei todennäköisesti synny ennustettuja säästöjä arvioidun mukaisesti. Kustannusvaikutusten arvioinnista ei ilmene, että esityksessä olisi arvioitu sitä, paljonko lisää työaika suhdeperustaiseen, rinnalla kulkevaan ja pitkäjänteiseen sosiaalityöhön ja sosiaaliohjaukseen kuluu. Käytännössä säästöjen saavuttamiseksi hyvinvointialueiden olisi luovuttava osasta sosiaalihuollon henkilöstöstä, mikä käytännössä saattaa tehdä suhdeperustaisen sosiaalityön mahdottomaksi ja näin vesittää uudistukseen sisältyvän hyvän tavoitteen sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen vahvistamisesta sosiaalihuollon ydintehtävänä. Uudistuksessa on sanoitettu hyviä ja kannatettavia elementtejä, mutta hyvinvointialue arvioi, ettei tavoitteita voida saavuttaa arvioiduissa talouden reunaehdoissa.

Jotta säästöt toteutuisivat ennakoidusti, muutos tulisi toteuttaa pidemmällä aikavälillä. Kustannusarvioihin liittyy huomattavaa epävarmuutta ja osin epärealistisuutta. Vaarana on, että säästöt kohdentuvat varhaisen vaiheen palveluihin, mikä osaltaan voi lisätä korjaavien palveluiden (esim. lastensuojelun sijaishuolto) kustannuksia.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Esitysluonnos sisältää tunnistettujakin riskejä siitä, että palvelutarve saattaa siirtyä muualle sosiaali- ja terveydenhuoltoon, jolloin tosiasiallista kustannusvaikuttavuutta ei synny.

Esitysluonnos hyvinvointialueelle joustoa ja valinnanvapautta järjestää palvelut alueen tarpeiden mukaisesti, mutta korostaa samalla hyvinvointialueen tarvetta onnistua muutosjohtamisessa ja toimeenpanossa. Uudistuksen toteuttaminen edellyttää kuitenkin toimeenpanon tukea myös kansallisesti.

Palo Sanna
Kanta-Hämeen hyvinvointialue